

MAGYAR IZRAELITA.

Előfizetési feltételek:

 Pesten házhozordással, vidékre postai szét-
küldéssel.

Egész évre 6 frt. fél évre 3 frt.

Szerkesztői iroda:

Ujtér 2-dik szám, 2-ik emelet.

Kiadó hivatal:

Lipótvárosi templomtér 6 sz.

Megjelenik minden pénteken egy egész íven.

 Hirdetményekért a 30 krnyi bélyegdijon felül
egy fél hasábos petsitor után 3 kr. számíttatik.

Teljesszámú példányokkal még szolgálhatunk.

Autonomia.

Ha visszamegyünk hazánk történetének azon szomorú korszakára, midőn a megmegujuló vallásháborukban egymás vérét ontotta a magyar, s kissé elmélkedünk azon bámulatos állhatatosság és áldozatkészség felett, melylyel a magyar protestánsok vezérek zászlait csatáról csatára követték, — ez maga is azon meggyőződést költendi bennünk, hogy a miért ők így küzdöttek, még sem lehet csupán csak hű képzelgés, hanem az állami és társadalmi életbe mélyen beható valóság, — hogy mégis reális értékkel bírhat a vallásszabadság, a hitfelekezeti önállóság, — az autonomia!

S mi annyi harc és küzdelem után békét szerzett a nyugtalanított kedélyeknek, és hazánkat a keresztény hitfelekezetek vallásszabadságának honává tette, az 1790-dik évi 26-ik t. c. egyszerű világos szabványával még ma is alapja a protestánsok irigylésre méltó közjogi állásának; ennek sértetlen fentartása mellett küzdöttek ők legközelebb is oly lelkesülten.

Függetlenség vallási dolgokban az államhatóságoktól, községek, egyházak és iskolák szabad alapítása, alapítványaik önkezelése, önállóság iskoláik berendezésében, tanáraik választásában, tanrendszereik megállapításában, — ezek azon lényeges jogok, melyek a protestántismust hazánkban felvirágoztatták, és ma is virágoztatják.

Az államhatalom mindemellett méltán igényli magának a felügyeleti jogot, melyet minden területén létező vallásfelekezet felett, gyakorolni, saját lételének érdekében köteles; de ezen felügyeleti jog soha sem terjedhet annyira, hogy a hitfelekezetek önállósága megszűnjék, s a felügyelet gyámsággá váljék.

Ha az állam felügyeleti jogának határát elméletileg felismerni nehezebb is, annál határozottabban jeleli azt ki a gyakorlati élet.

Lássunk egy pár példát!

Ha a bécsi hitközség illetékes hatósága s annak egyik tagja között vita támad a felett, szabad ég alatt vagy az imaházban kelljen-e egy házaspárt összeadni, és a rituális kérdést államhatóság dönti el, — ez ellentéte az autonomiának; ha ellenben, mint Poroszországban tör-

tént, a kormány közlegeit a hitközségek ügyeibe való minden beavatkozástól eltiltja, — ez autonomia!

Ha egy hitközség iskolát alapít, s azt saját költségén fenn is tartja, s közte és saját hivatalnok, az iskola tanítója között egyenetlenség támadván, az államhatóság beavatkozik, tanítóval, tanrenddel és tankönyvvel a község akarata ellen rendelkezik, — ez ellentéte az autonomiának; ha ellenben maga az alapító és fizető község rendelkezik saját hivatalnokával és iskolájával, választ tanítót, tanrendet és tankönyvet, ez autonomia!

Ha egy megférhetlen rabbi, vagy egy lelépni nem akaró előljáró, az államhatóság orgánumainak mondhatják magokat, a községek felett ennek nevében zsarnokoskodhatnak, s az ily renddel elégedetlenek az államhatóság ellen szegülőknék tekintetvén, ez a beavatkozásra minden percben kész, — ez ellentéte az autonomiának; ha ellenben a hitközségek saját közlegeiket magok választthatják, eljárásuk szabályait magok állapíthatják meg, s az államhatóság ezen választott közlegeket és intézkedéseit saját önállóságuk körén belől elismeri, respektálja, ez autonomia!

A kettő közötti különbség kézzelfogható, valamint nem kell nagy elméleti tehetség annak felismeréséhez sem, melyik állapot legyen a kettő közül előnyösebb?

Autonomia mellett erősödött meg a protestántismus, és alapított virágzó iskolákat; az autonomia óvta meg iskoláit oly tankönyvek behozatalától, melyeknek kitételein megbotránkozik a vallási meggyőződés; az autonomia teremtett egészséges községi életet, és hártott el minden belvillongást, minden külbeavatkozást!

Már pedig ha ott, hol államvallás van, minden nem uralkodó vallásra nézve a szabad fejlődés feltétele az autonomia, kettős mértékben áll az mi ránk nézve, kik az államhatóságok körében képviselve épen nem vagyunk, s még az emáncipáció után is jó ideig kellőleg nem leszünk, mert vallás és községügyeinknek ezek részéről elintézésénél lág tér nyílik a közönyös felületességnek, s a rossz szándéku megtévesztésnek: s mindenesetre hiányzik a személyes érdekelttség. és az ez szülte nagyobb gondosság és alaposság.

Községeink és iskoláink fejlődésének, virágzásának érdekében oda kell tehát minden igaz zsidónak, működnie,

hogy hitfelekezetiünk is a protestánsokéhoz hasonló, törvényesen biztosított autonómiát nyerjen.

Ki ezt előmozdítja, azé a valódi érdem, azt mindnyájunk tartozó hálája követendi, — ki ez ellen tör, ki alkalmat nyújt az államhatóságok új meg új beavatkozására, az az összes magyar zsidók vallási üdve, erkölcsi jóléte ellen vétkezik

Mezei Mór.

Pest, 1862.

II.

Bocsánat, tisztelt olvasóim! Legközelebbi cikkemből kifelejték néhány mellékes feltételt, melyeknek még meg kellene felelnünk, hogy az erkölcsi emancipációt magunknak biztosíthassuk, — utólagozom azokat most, miután a hazai sajtónak irányunkban oly szeretetreméltólag barátságos részének eljárása meggyőzött arról, hogy azok mellőzhetlenek.

Azon indítványt tettem ugyanis, hogy erkölcsi emancipációnk érdekében, az anyagi egyenjogúsításról ünnepelesen mondjunk le; — ezzel csakugyan nem érjük be egészen! Arra is kell magunkat köteleznünk, hogy minden tehetséget, melylyel a gondviselés minket netalán felruházhatna, barátaink iránti háladatosságból határozottan visszautasítandunk, vagy legalább ki nem fejlesztendünk, és ha ez nem lehetséges, a nyert tehetséget erőszakosan elnyomandjuk és elfojtandjuk. Tehát semmiféle tudományval vagy művészettel ne foglalkozzunk, nehogy ama szíves barátainkat azon veszélybe hozzuk, hogy irányunkban elismeréssel kényszerüljenek lenni; semmiféle ipart és kereskedést ne üzzünk, nehogy az ő keresetüket valamiképen csorbíthassuk; különösen pedig tartsuk magunkat távol minden oly foglalatosságtól, mely hasznot, nyereséget hozhatna, nehogy rosszlelkűleg alkalmat adjunk arra, hogy állapotunkat irigységgel nézzék.

Száz meg száz okkal bizonyítják ezt be nekünk. A házalás, az nem eléggé esztetikus, sőt urak, kik kétemeletes házakkal birnak, már a koldulással állítják egy sorba. Az uzsora, ámbár nálunk is nemesítve, mégis erkölcstelen mindaddig, míg csak a közgazdasáttal előhaladottabb nemzeteknél szabad a kamatláb, de sőt veszélyes is mindaddig, míg vannak urfiaink, kik még nagy korúságuk elérte előtt pazarolhatvának el oly jószágokat, melyeknek jövedelme óránként aranyok szerént számíttatik. A nagykereskedés nyers terményekkel és iparcikkekkel, azt ugyan nem nevezhetni épen alávaló cserebéreinek, de nem illeti meg a zsidót, mert kissé tisztességes, nyereséges, és befolyásos állásra segít. Mesterségek, csendes, békés mesterségek, melyek mellett verejtékesen szerezzük kenyerünket, azokat kerüljük, mert kimélnünk kell a céhrendszer lovagjainak ragaszkodását özőviz előtti statutumokhoz, s mert itt utóljára is alkalmunk nyilhatnék a természeti adományok értékesítésére. Földművelés, ez épen nem nekünk való, mert megszerethetnők a hazai földet, s miként vádoltathatnánk azután még hazafiatlansággal, gondolja az egyik; soha sem pazarolnók el javainkat, s bebizonyíthatnók, hogy az értelmes gazda szorgalom, mértékletesség és takarékoság mellett még a földhitelbankot is nélkülözheti, gondolja iszonyodva a másik; és a harmadik, az nem gondol semmit, de ismétli azt, mit mestere mond.

Nem különben vagyunk a tudományval és művészettel. A négy fákultás közül csak három jöhet itt tekintetbe. A jogi pálya, — attól a zsidót törvény tiltja el, és mi lenne a hazából, — okoskodik a „Pesti Hirnök,“ — ha az uzsorás is zsidó, az ügyvéd is zsidó volna? Pedig a „Pesti Hirnök“ becsületes ember, becsületesebb mint Brutus, — a haza atyját értem, — csak azt az egyet nem bírja belátni, hogy nem igen felel meg a jogfogalomnak, vádlót és bírót ugyanazon egy, kipróbált nem zsidó személyben egyesíteni. S ő bizonyosan nem is akar kérdéseire választ hallani, legkevésbé azt, hogy a haza, mely neki oly drága, akkor sem veszene semmit, sőt talán még nyerne is; nem akarja ő azt sem látni, sem hallani, hogy azon országokban, melyek hazánkkal legalább is egy színvonalon állanak, és melyekben zsidó ügyvédek és bírók, sőt igazságügyi miniszterek működnek, ilyenmő gyanúsításokról nem tudnak semmit; s ha nem fogjuk is tagadni, hogy akadt már zsidó, ki egy egy bírót megvesztegetett, azt még sem fogja senki bebizonyíthatni, hogy zsidó bírák voltak megvesztegethetők. Mi magunk majdnem fájlalhatnók ezen bíránk a „Pesti Hirnök“-nek megvesztegethetlenségét, nem lévén módunkban őt valaha részünkre megnyerhetni, miután az igazsággal legkevésbé lehet őtet — megvesztegetni.

Az orvosi pálya, — igaz, nyitva áll előttünk, sőt még barátaink a „P. H.“ fajtájából is inkább bízzák kicsike egészségüket és életüket a zsidó orvosra, mint pénzüket a zsidó ügyvédre. Pedig azt mondják csak a zsidó az, ki pénzére még féltékenyebb, mint életére! — Itt is azonban állani kell a feltétnek, hogy legkitünőbb szakférfaink se nyithassák meg a vakok szemhályogát, és a süketek bedugult füleit. Sőt volt idő, midőn a zsidóknak az orvosi gyakorlathoz bocsájtatása ellen ugyanazon kifogásokat tették, melyeket még ma is ügyvédjeink stb. ellen érvényesítenek. De hiszen arra valók a szemek, hogy másfelé nézzenek, arra valók a fülek, hogy másfelé hallgassanak, mint a hová nemeskeblűleg ütni akarunk.

A bölcsészeti fákultást sem zárják el előttünk, csak azon méltányos igényt formálják hozzánk, hogy a zsidók belőle jövőre csak mint Diogenesek lépjenek ki, és ha nem, fentartják magoknak azon jogot, hogy érdemeiket tetzés szerént ignorálhassák.

Még a műtani iskolákat is meg kell említenünk. Tudunkkal, számosan vannak zsidó technikusok, kik mint tanulók, és később mint állami és magán hivatalnokok feltétlen elismerést szereztek magoknak. Feltűnő, hogy jó barátaink ezen szakmát, ámbár tisztán anyagi, közgazdasági céloknak szolgál, mindeddig egészen figyelmen kívül hagyták: méltányos tehát, hogy előzékenyek legyünk, és ezen kereseti ágról is önkényt lemondjunk.

És ha ilykép minden feltételnek eleget tettünk, akkor próbájául annak, hogy őszintén tettük a szegénység fogadalmát, mondjunk le X. és Y. ur javára netalán már szerzett vagyonunkról s köszönjük meg a szíves elfogadást tisztességesen, s nem zsidó faragatlansággal talán!

Kissé hosszú ugyan a mellékes feltételek ezen sorozata, melyet a bölcs hazának, nemes szabadelvűek, őszinte liberálisok, nemzetgazdászok, a kultura és civilizáció előmozdítói a jog, a humanitás, az opportunitàs nevében előnkbe tesznek, de röviden is egybefoglalható ezen pár szóval: ne legyenek nektek zsidók, sem Spinozáitok, sem Mendelsohnjaitok, sem Grubijaitok, sem Cremieuxjeitek, sem Meyerbeerjeitek, de mindenek felett ne legyenek hisztoriaiilag annyira bélyegzett Rothschildjeitek, — vonjátok meg magatokat szépen, s legyetek mindnyájan

drótosok! Ha e mellett eléggé naivok lesztek elhinni, hogy mind az amit a gonoszság, ravaszság és álnokság felöletén hazudott, tiszta igazság, akkor még emáncipáltatni is foghattok, az az nem csak vas, hanem réz drótot is használhattok!

Mi pedig egyre kérjük hitfeleinket. Bármi sors alatt csak magunkat ne veszítsük el, csak históriai öntudatunkról ne tegyünk le! A legkonokabb rágalmnál is fájóbb az, ha egyesek közülünk, — talán megtévesztve az által, mit többé kevésbé stülyedt egyéneken tapasztalnak, — egészen az erőszakosan tébolydába zárt épeszű ember állapotára jutnak. és valamint ez önmagán tapogatódzik, hogy megtudja, vajon az öntudata, vagy az erőszakoskodók állítása-e a helyes úgy ők is a zsidóságot fürkészik, vajon nem rejlik e ebben a baj kutfeje!

Nem, mi nem vagyunk betegek, ha mindjárt itt ott fájna is egy fogunk, szemünk. Nem kell a testet féltünk, ha egyik másik nem nemes részen egy egy kelés látszik is. Távol legyen tehát tőlünk minden félelem, s minden önmegtévesztés, és mindennek felett ne emeljünk az algyógyászok kedvéért hamis önvádakat!

Műveltséggel, tudományossággal, értelmiséggel, vagyonnal, nyomatékkel és befolyással nem ellenségei által. hanem ellenségeinek dacára bir a zsidó, mint szükségképi eredményeivel amaz elfogyhatlan erőnek, melylyel Istenünk választott népét megáldotta!

Grossmann Ignác.

A magyar zsidók 1861-ben.

Ha csupán nagy emberek és azok törekvései. váratlan, rendkívüli események és azok következményei, nagy-szerű küzdelmek és azok eredményei alkotnák a világ-történetet: akkor talán üresnek kellene maradnia azon lapnak, mely a magyar zsidók történetének 1861-ben volt szánva. De az 1861-ik év, dacára annak, hogy nem volt a vívmányteljes évek egyike, dacára annak, hogy eseményei semmi irányban sem voltak korszakot alkotók, magára vonja a történész figyelmét, és joggal követelheti, hogy ott jegyeztessék fel, hol a komoly és fontos évek vannak feljegyezve. Mert haladtunk ezen évben, és a harcban, melyet a felvilágosultsággal a sötétség ellen vívunk, felénk hajlik a győzelem.

Azoknak, kik hitlenül fejet csóválva hiába keresik ezen győzelem gyümölcseit, azoknak azt akarom mondani, hogy a felvilágosultság nem hasonlít a villámhoz, mely cikkázva áttöri a sötétséget és percekre elüzi azt; hanem hasonlít a naphoz, mely lassan, de bizton küzd az éj leplevel és hosszú és fényes derűt hoz a láthatárra.

Azért még egyszer mondom, hogy győztünk, és pedig kétszeresen; először saját magunk és mászodszor elleneink felett.

Nagy önmegtagadás, és még nagyobb bizalom kellett ahoz, hogy dacára azon elnyomásnak és bántalmaknak, melyeket éveken át túrnunk kellett, hívek maradjunk azon zászlóhoz, mely alá azon hitben gyűltünk, hogy a nemzet jogaiért küzdve saját jogainkért küzdünk; nagy önmegtagadás, hogy az ellenkezőről meggyőződve, tőle el ne pártoljunk.

És ezen önmegtagadás — melyre, nyíltan mondom, mint zsidó büszke nem lehetek, — nekünk sikerült. A mi jelszavunk is úgy, mint más vallásu testvéreinké, az maradt: „a haza és a nemzet mindenek felett.“

Alig hogy dermedtségéből uj tevékenységre ébredt a nemzet, mi is senki által felül nem mult lelkesedéssel

fordultunk a nemzet pálládiumai felé, róttuk le tartozásunkat a haza oltárán.

Midőn az akademia palotájának eszméje megpendítetett, mi zsidók is adakoztunk; tehetségünk szerént, dacára annak, hogy tudtuk, miszerént a mi nagy és tudos férfaink ott nem ülnek. Iskoláinkban ép úgy tanfittattak magyar nyelv és történelem, mint más iskolákban. és előadási nyelvül mi talán előbb alkalmaztuk a magyar nyelvet mint mások. Imaházainkba behoztuk a magyar nyelvet. Azon hitsorsosink számára, kik a hazai nyelvben kevesebb avatottsággal birnak, intézeteket alapítottunk, melyek őket a honi nyelv és ismeretek elsajátításában segítsék. Értem itt a „pesti izr. magyar egyület“, melynek példájára hazánk több vidékén már hasonló együletek alakultak. és mely sok irányban üdvös és sükerdus működésének több jelét adta már.

Lesznek talán, kik az egyület eddigi működését más-kép fogják megítélni; én nem akarok hivatlan ügyvédje lenni, s talán magam sem helyeselhetném föltétlenül eddigi proceduráját. de az egyület pusztá létrejötté és létele nem örvendetes jelei és nyilatkozatai-e a zsidók közt uralkodó szellem és iránynak?

Ezek azon segédeszközök, melyekkel szövetségeseinket elleneink táborában gyámolítottuk; ezek azon fegyverek, melyek által a második győzelmet, elleneink felett nyernünk sükerült. Elleneink felett, mert bár vannak felvilágosult értelmű férfiak, kik belátják az irányunkbani bánásmód méltatlanságát és igazságtalanságát, még sem tagadhatni azt, hogy mások, — és talán nem csekélyebb számmal, — a velök született előítéletekéből eddig ki nem bontakozva, azon napról, melyen a zsidók felett rosztat nem mondhatnak vagy irhatnak, azt mondják „diem per didi“.

Ha ezek ellenében a nemzet jobbaitól, törvényhozó testületétől azon nyilatkozatot sükerült kinyernünk, hogy a különböző vallásfelekezetek közötti polgári és politikai teljes jogegyenlőségnek életbe léptetését, és az izraelitákra kiterjesztését első és legfontosabb teendői közé sorozza, akkor lehetetlen hangosan ki nem jelentenem, hogy haladtunk, és pedig nagyon haladtunk, mert átfutottuk azon nagy tért, mely az ingatag türelmezetség és a biztos jogállapot között létezik! Ki azzal kezdi, hogy ellenfele jogát elismeri, az nem sokáig fog ezen jog követelményei ellen szabadkozhatni, nem sokáig fog ezen jog gyakorlatának ellenszegülhetni. Ezért én ellenkezőleg a multkor ezen lapokban kimondott véleménynyel ezen országgyűlési nyilatkozathoz megnyugtatót találok a magyarhoni zsidók jövőjére nézve. Mert ha a pusztá nyilatkozatot még nem lehet is bevégzett ténynek tekintenünk, de azon nyomás, mely a nemzetet ezen nyilatkozatra kényszerítette, fogja őt ezen határozat fogantatására is, melyre magát a világ előtt lekötölte, kényszeríteni.

Én ezen nyilatkozatot kötelezvénynek tekintem, melynek erejénél fogva a nemzet, mely irántunk tartozásának lerovására most képtelen, ennek teljesítését a legközelebbi jövőben kötelezi. Én ezen nyilatkozatot végrendeletnek tekintem, melyben a mult országgyűlés utódját azon köteletség teljesítésére szólítja fel, melynek teljesítése neki módjában nem volt.

Miért is azon óhajással fejezem be ezen sorokat, vajha minél előbb találkoznék az országgyűlés ezen végrendeletének végrehajtója!

Gruber József.

Cél és feladat.

(Fmt.) A „Pesti Napló“ 13-ik számában, e lap újbóli megindulását azon megjegyzéssel említi fel, hogy ez egyetlen magyar nyelven irt lap, mely különösen izraelita érdekeket képvisel, de mely egyszersmind arra volna hivatva, hogy izraelita polgártársaink magyarosodásának valahára érezhetőbb lendületet adjon.

Nem resteljük bevallani, hogy a jószándéku tanácsot a „Pesti Napló“-tól szívesen fogadjuk, valamint még kevésbé esik nehezünkre nyíltan bevallani azt is, hogy magunk is egyik lényeges feladatunknak tekintjük azt, a magyarosodásnak hitsorsosaink között nagyobb tért szerezni, emeltyüje lenni.

De ha egyrészt hitfeleink irányában a magyar nemzetiség érdekeit egész odaadással fogjuk képviselni, nem a haza érdekében teszszük-e ezt? ha a magyar nemzetiség százezer értelmes polgárral gyarapodnék, kire háramolnék a legnagyobb haszon, ha nem a magyar közhazára?

Midőn tehát készséggel vállaljuk magunkra a nehéz feladatot, méltán véljük azt igényelhetni, hogy a nemzet, melynek érdekében működünk, törekvéseinkkel homlok-egyenest ellenkező irányokat ne kövessen, minden célzatunkat meghiusító akadályokat előnkbe ne halmozzon.

Mi tehát nem is akarunk ezuttal a „Pesti Napló“-val céltalan vitába bocsájtkozni az iránt, a magyarosodás a magyarhoni izraeliták között oly jelentéktelen haladást tett-e hogy azt épen csak a „Magyar Izraelita“ fogná még érezhetővé tenni; nem vitatkozunk e felett, mert tudjuk, vannak bizonyos dolgok, melyeket némelykor még a legélesebb szem sem vesz észre; sőt e felett még azon őszinte ígéretet is teszszük, hogy a „Pesti Napló“ által kijelelt célt teljes erőnkkel előmozdítani, szent kötelességünknek tartandjuk.

De — és ez a fődolog, — ha a „Pesti Napló“ az izraeliták megmagyarosodását a nemzet érdekében kívánatosnak találja, — nem tartja-e azt, hogy mind az, mi által az izraelitáknál a magyar elem iránt idegenséget költeni meg nem szününk, a nemzet ellen elkövetett bűn? nem tartja-e azt, hogy minden igaz s felvilágosodott hazafinak kötelessége volna, gondosan óvakodni minden olyan lépéstől, mely az izraelitákat nem a magyarosodásra, hanem a magyar elem elleni bizalmatlanságra készíti? nem tartja-e a „Pesti Napló“ azt, hogy a nemzet közvéleményét képviselő sajtónak volna különösen kötelessége, azon meggyőződésre juttatni a zsidókat, hogy megmagyarosodván, nem csak nemzetiségileg, hanem államilag és társadalmilag is igazán magyar „polgártársaink“ lesznek?

Mert csak így lesz meg hitsorsosainkban a kellő magyarosodási hajlam, e nélkül pedig a mi magyarosítási akaratunk célt nem ér!

S ha tagadnók is, nem hinnék el, s miért is tagadnók, hogy a sajtó, a nemzet politikai és sociális életének nyilvánulásai, utóbbi időben nem gyarapították az izraeliták rokonszenvét a magyar elem irányában, s hogy különösen a sajtó közlegeinek részént aljas rágalmai, részént áristokratikus ignorálása, a „Pesti Napló“ által számunkra kitűzött feladat teljesítését nagyon is megnehezítették.

Ha tehát minden tartozkodás nélkül bevalljuk, miszerént a magyar nemzetiséget hitsorsosaink között terjeszteni feladatunk, épen ezért, s hogy ezt elérhessük, nem kevésbé szent és elutasíthatlan feladatunk az is, oda hatni, hogy a magyarhoni izraeliták érdekei a magyar nemzet által is, végre valahára kellőleg méltányoltságosnak.

TÁRCA.

A zsidók mellett.

(1819.)

(Börnétől.)

Fordította Beck Hngo.

1.

Jog és szabadság mellett, kellene mondanom; de ha az emberek ezt értenék, nem lenne szükség, és nem volna szükség felőle értekezni.

Mert sem szellemükben, mely a jog, sem szívükben, mely a szeretet, nincs támpontjuk, ingadoznak s elbuknak minden mozdulatnál, minden lépésnél távolabb esnek céljuktól, minden tapasztalás tapasztalatlanabbakká teszi őket, minden látvány idegen előttük, s minden reggel mint ujonaszülöttek ébrednek föl. Mert nem ismerik szerkezetét az emberiségnek, azért csak egyesekből álló tömegnek tartják, mert nem ismerik szerkezetét az államnak, ez előttük nem egyéb tarka igények és esengések halmozásánál, melyek mindannyian uralomra törekednek s egymással viszálnak. Azért zavarja meg oly sok mindeféle e szegény emberek szellemét, és csaknem szerfölött kegyetlen a gondviselés, hogy évszázados vétkek töredelmével egyetlen egy nemzetséget vállalt terhelni.

Hazánk súlyos betegségben sínlódik. Kigyógyítani, ez a feladat; de oly nagy a hatalmasak zavarodottsága, miszerént kívánatos, hogy csak roszakarók létezzenek, mert a jótakarók ártanak legtöbbet. Azok kárörömmel nézik a bajt, s gyakran egyéb roszat nem tesznek, minthogy folyamatát a természetre bízzák. De ezek szánakozva, segíteni vágyón s tudatlansággal tetteleg avatkoznak a dologba. Minden iz szeved, és ők mindegyikre s minden fájdalomra nézve más gyógymódot gyakorolnak. Oly dörék, hogy a lázas útrre, lecsillapítása céljából tapaszt raknak, mintba itt gyökernek a baj oka.

Avagy nincs ez így? Ismeritek-e a népelet vérkeringését, s nem kellene-e bocsánatért esdenem, hogy ily nagy jelentőségű alapelvekről a zsidókhöz szállok le, nem fogjátok-e ezt mondaní? Ama szerencsétlen emberek gyűlöletit meg sem említem; csak a méltányosokról s közönyösekről akarok szólni. E zsidóüldözés, fogják gondolni, nem hazai ügy, csak csekélység. Bizonyára rút, ragyás ajak ifjú leányoknak csak csókra nem termettnek fog látszani; de gyógyszeroknak tudniok kellene, hogy ártalmas nedvekre utal.

Ha azon engesztelhetlen gyűlöletről akarunk szólni, mely már 18 évszázadon át üldözi a zsidókat, úgy nem szabad a történekről szólnunk, hanem csak is arról, mi történik s történjék. A véghezvitt tettben szükség volt, szabadság csak a véghezvieni-

dőben van! A fölött, mit az emberek vétkeznek, s nem a fölött, mit az emberiség vét, lehet pálcát törni; oly tévedés, mely csaknem két ezer évig tartott, magasabban áll minden gáncsnál. De mindamelllett, ha a szemlélő szellem magasán s nyugodtan lebeg köd s zajló vizek, szevedélyek, megzavaró viszonyok fölött és minden bünt, minden tévedést kiegyenlít is, az alant álló, aijas, elvetemült és örült embereknek még sem szabad ott feon igazolást keresni minden cselekményükért. Mert ép úgy, mint a föld tengelye körül forog, mialatt pályáját a nap körül befutja, az embernek is kettős, magán s közmozgása van. Ez, mely szakadatlanul tova ragadja, a sors. Amaz, melyet akarhatja batároz meg, a szabadság.

Hogy miben áll a zsidók balvégzete, nebezen fogható föl, mert még nem végezte be pályafutását, és csak az ügyek elhalásában tárul fel életfontosságuk. Homályos, megmagyarázhatatlan borzadályból látszik az fakadni, melyet a zsidóság gerjeszt, mely kísértetként, egy legyilkolt anya szellemeként, bölcsőjétől kezdve kíséré gnyolva és fenyegetve a kereszténységet.

De mi le akarunk szállani az emberek szabad működéséhez, mélyen le a lápos helyre, hol mindazon rút, mérges kigyófajzat honol, mely ártalmas gőzt terjeszt, mely oly számos ártatlan fajnak lételetét dögleletessé teszi, és életük becsét elorozza.

Hajdanta vallási dühből égettettek meg zsidók s eretnekek; de minthogy ez embertelen cselekedet volt, nem lehet felette emberileg ítéletet hozni. Kifosztották a lemészároltakat, mert a véraldozat zsirja mindig a papok szolgálatának esett jutalmául. De jelenleg, midőn a legelvetemültebb tettető sem meri mondani, hogy a zsidókat hitük miatt üldözi, mivel szépítik most a gonoszságot? Ezelőtt azon hiszemben voltak, a zsidók nem jutnak a mennybe, és ezért a földön sem akarták őket eltűrni; de most, midőn nem irigylik tőlök az eget, miért akarják őket mégis elpusztítani a földről?

A legszemtelenebb színleléssel járnak el a zsidók iránt, oly vakmerő hazugságok állítatnak, hogy magok a jobbérzelmelek is megcsalatnak, mert nem hihetik, hogy oly csúful akarják őket rászedni. Azért le akarom álcázni a balgákat, és arcokba világítani a gonosztevőknek. Zajongani és surranni fognak felijesztett éji baglyokként. A mély bölcseségű uralkodó szolgák azt fogják mondani: nem kell a kedélyeket izgató beszédekkel fölingerelni. Azon véleményben vannak, hogy ha minden szép homályban maradna, úgy nem látják egymást az ellenek, és csendben kellene maradniok. De jobb, hogy az igazság szövétneke, mint a rablás-pusztítás világitja meg az éjet. Az igazság igenis felingerel; de el nem keserít. A megszügyentülés érzete fájdalmat okoz, de megbánásra s nem a bűn ismétlésére bírja a vétkeket. A felvilágosodott nép be fogja látni, hogy az elkövetett rossz nem is neki vált előnyére. hanem hogy az igaztalanul szerzettet néhány telhetlen arisztokráciának kell átengednie. Föl fogja fogni, hogy a szabadsággali visszaélésre csábították, hogy mondassák, nem méltó a szabadságra, s hogy a zsidók börtönreivé rendelik, mert a börtönör ép oly kevéssé hagyhatja el a börtönt, mint a fogoly. Hogy egy ajtóval több vagy kevesebb zárja el a kimevetet, ebben áll a különbség; személyrab mindkettő!

A francia forradalmat megelőző évtizedben német államudósok a törvényhozást, úgyszintén a zsidók polgári viszonyait illetőleg is emberségesebb, értelmesebb elvekkkel léptek föl, és a franciák azzal kezdék meg az államfelforgatást, hogy ez elveket életbe léptették. Vestfáliában, a frankfurti nagyhercegségben és más német államokban, hol a napoleoni uralom idejében francia kormányzasi modor jutott érvényre, a zsidók egyenjogúsága alkotmányszerűleg megállapított. Ez ellenkezés, sőt a nép dun-

nogása nélkül ment végbe. Napoleon megbukott, és Némethon szabad lön. Éjszaki Némethonban azonnal kidugta szarvát néhány iró, es a zsidók ellen hevesen kikelt, és a szabad városok, főleg a hétálmú Frankfurt, ujra kikeresték a zsidók régi jogát, avagy inkább előbbi jogtalan állapotát, a porlepte levéltárakból. Vizsgálni kellene, mely forrásból fakadott az egyik, melyikből a másik.

A németeknél, kik minden zsarnokságot, mely alatt nyögtek, csak Napoleonra fogtak, szabadságösztön és franciagyűlölet egy érzelembe forrt össze. És valamint a jót is félreértik vagy megvetik, ha ellenséges kéz nyújtja, úgy félreérték, vagy megveték még a tiszteletre méltót is, mi a francia törvényhozás nyomán jött be Németsországba. Így tehát a franciák kiűzetése után, itt ott, a zsidók polgári szabadságát, melyet azok ajándékoznak nekik, ártalmasnak tekinték. Ehez járult még, hogy a zsidókat a francia uralom barátjainak tarták, mert ők bár nem kevésbé nyomorgattak a többi németeknél, de csak is ők nyertek némi kárpótlást az inségért. Megbocsájtható, ha kedvezőtlen érzés támad bennünk azok ellen, kik bajaink forrásából előnyt meritenek, — azt tartom, hogy ez megbocsájtható gyöngeség. A dicsteljes nyilvános szónokok, kik a német népet lánggra lobbasztották és fegyverhez szóliták, azt akarták tanítani, a mit tanultak, t. i., hogy a hazát csak is azért nyugózhették le, mert fel volt darabolva.

Az uralom egységét helyre nem állíthatták, úgy legalább is a nép egységét akarták kieszközölni, egyenlő szellem, egyenlő szív és egyenlő táp által mindkettőre nézve. De ezen tápnak, ekként ítélnék, a német szabadság gyermek meg természetete s gyöngeségéhez mértnek kell lennie, egyszerűen s könnyen feloldhatónak. A zsidók, idegenszerű, elzárkozott műveltségükkel, önállóbbaknak tetszének nekik, mintsem hogy az általános szabadsághoz simulhatnának, kemény, emészthetlen éteknek tartották őket. Ehez még mindenféle színészeti zaj járult. Egyhangu és egyalaku kart kívántak, mint az operában, csak németeket akartak, olyanokat, mint Tacitus erdeiből jöttek ki, veres hajjal s világoskék szemekkel. A fekete zsidók rútol visszatetszettek. Végül a szabadságharc ideje alatt még homályos ösztön volt az, mely csak most lett világossá, hogy t. i. a német nép minden törekvésének, minden harcának az arisztokrácia ellen kell irányozva lennie, ez ösztön volt az, mely az irókat a zsidók irányában ellenségesen hangolta. Mert a zsidók és a nemesség, azaz pénz és előjog, azaz tárgyilagos és személyi arisztokrácia képezik két utolsó támaszát a hűbérrendszernek. Szorosan tartanak egymással. A zsidók, a néptől fenyegetve, az előkelő uraknál keresnek védelmet, és ezek, az egyenlőség által megijesztve, fegyvert és védőfalat a pénzben keresnek. El kell őket egymástól választani, a nagyok védelmét a zsidókra nézve nélkülözhetővé tenni, hogy az előbbieket zsidó kölcsönhöz ne folyamadhassanak, és a beleegyző avagy ellenmondó népképviselők gyámsága alá helyeztessenek.

Mióta többé nincs szükség sem jelkép, sem harci zaj, sem mindenkitől ismert s mindenkitől látható lobogóra, s mióta minden német tudja, miért harcol, mi körül gyűlön össze, megszűnt a franciagyűlölet, megszűntek az arra buzdító szónoklatok. Igen, barátságos érzelmet táplálunk a francia nép iránt; mert értünk harcolt, értünk vértett, mert értünk lakolt s vétkezett, és tiszta szívvvel szabad aratnunk, mit több mint egy vétkes kéz vetett el. Arra tanít, mi az igazi szabadság, arra oktat, hogy miként érdemlik meg s mikéut követik vértelen utakou. Azóta a zsidógyűlölet tanai is elhallgattak, és az irók, kik eme kártékony tanokat terjesztetni iparkodtak, most vesztegek. Tévedésük megbocsájtható, mintán felhagytak vele. Jót akartak, és az igazság soha sincs tulságosan megfizetve, ha mindjárt mulékony ábrány volna is ára.

P E S T.

Midőn e lapok tisztelt vezetője által megbizattam azzal, hogy a pesti izraeliták nyilvános életéről hetenkénti tudósításokat irjak, őszintén megvallom, ezt igen nehéz és hálátlan feladatnak tartottam.

Annival jobban esik tehát, ha a gondviselés mindig módot szolgáltat arra, hogy egy egy érdekes esemény közlése által, érdeket szerezzek magának a közleménynek is. Így ma is örvendetes, ezen legválságosabb napokban aligha várt hirrel köszöntök be.

Most a veszély elvonulta után, nincs miért titkolni, hogy „Izraelita-Magyar-Egylet“-ünk életveszélyben forgott. Tudvalevő dolog ugyanis, hogy ezen egylet eddigi működését, csak a Pest városának hatósága által helybenhagyott alapszabályok értelmében folytatta. Miután azonban egy helytartói rendelet legközelebb az 1852-iki egyesületi törvényt hatályában újból megerősítette, és e törvény szerént oly egyleteknek szabad csak működniök, melyek a helytartó tanács részéről vannak helybenhagyva, az „Izraelita Magyar Egylet“ előtt azon eshetőség valószínűsége nyílt meg, hogy működését bizonytalan időre felfüggeszteni kénytelenülend. Ezen veszély arra serkentette az egylet buzgó elnökét, Rózsay József főorvos urat, hogy az egyleti alapszabályok a helytartótanácsához felterjesztett példányának sorsát tisztába hozza, s itt azon ép oly örvendetes mint meglepő eredményre jutott, hogy ezen alapszabályok a helytartó tanács részéről még m. é. ápril 17-én nyertek helybenhagyást, a miről az egylet képviselőit értesíteni, Pest városának tanácsa mindeddig elmulasztotta. Kétségkívül az egylet fenállásának ezen bizonytalansága volt oka annak is, hogy egyik másik különben lelkes tag is, kissé tartozkodott lényeges részt venni az egylet működésében, s így méltán feltehetjük azt is, hogy a részvétlenség okának megszüntével, a régi élénk részvét is megújuland.

Ha a kilátások oly rosszak nem volnának, vigasztaló reményt merítnék ezen fordulatból községi választmányunkra nézve is, mely még mindig lét és nem lét között ingadozik. És hogy e bizonytalanság még sem lankasztja el választmányunk tevékenységét, hogy mindemellett ép ezen, — talán utolsó napjaiban fejt ki kettőzött tevékenységet, arról talán ellenségei is csak elismeréssel fognak nyilatkozhatni.

Lesz-e még ideje intézkedéseinek foganatot szerezhetni, az nagyon kétséges, s épen azért csak futólag, s igen röviden fogok ez egyszer róluk megemlékezni.

A szegényügyi reform tárgyában ismét új lépés történt, miután a jótékonyági osztály Rózsay József orvostudor ur indítványára, 14 szegényügyi felügyelőt választott, kik a kerületükbeli szegények felkutatására és a szegénységi esetek constátírozására hivatvák. Neveik ezek: Blas Mór, Baumann József, Breitner Ferenc, Feivel Lipót, Hirsch Ignác, Heimann József, Náthán Izsák, Popper Armin, Rub Armin, Rottberger József, Steiner J. L., Wolfner Zsigmond, Zsengeri Mór, és Zwack József.

Az intézkedés előnyös volta azonnal ki is derült, mert Zwack József felügyelő ur feljelentése folytán azonnal egy oly szegénynek jutott segély, ki azt teljes mértékben megérdemelte, és hol a segély pillanatnyi szükségét életveszély igazolta. Elmondjuk az esetet, mert az egyuttal közszereretben álló községi elnökünk Hirschler Ignác orvostudor ur emberbaráti nemes érzéseit helyezi kellő világosságba.

A két-szerecsen-utcai Rottenbiller-féle házban egy

öreg asszony fektött súlyos betegen, a nélkül, hogy lételeéről valaki csak tudott volna. Hirschler elnök ur Zwack József szegényügyi felügyelő ural, ennek jelentésére azonnal a hely színeire ment, és találtak egy 71 éves öreg asszonyt egy pincelyukban, puszta szalmán, fa és ruha, élelem és ápolás nélkül a végsőségben és a legelhagyottabb állapotban. Községi elnökünk saját kocsiján azonnal a községi kórodába szállíttatta a szerencsétlent.

A kóroda különben most új hatóságot nyert, egy kórházi bizottmányt, mely ezentul ez intézetre felügyelend. All e bizottmány Rózsay József főorvos elnöklete alatt, Gross Fülöp, Hasenfeld Armin, Oesterreicher Ede, Pollak Henrik, és Lövy Ignác orvostudorok, és Hirsch Samu. Kohn J. L., Nagl Armin, Bergl Lajos és Fleischmann Mór urakból.

Jövőre többet!

T e n c e r.

LEVELEZÉSEK.

Szombathely, január hóban.

Noha a szombathelyi izr. községtől kibocsájtott gyászejelentések elegendően tudatták már országszerte, hitsorsosainkkal azon szomorú hirt, miként a könnyűletlen halál mult hó 14-én, egy szent szábbáton, tisztelve szeretett s országszerte híres főrabbinokat, főtisztelendő Königsberger Lajos urat élte 71-ik évében elragadta, egy ki nem tölthető hézagot, egy kipótolhatlan veszteséget hagyván az elhunytak nyomain nem csak azon községre nézve, melyben ő mint lelkipásztor 23 évig fáradhatlanul működött, hanem azon egész tág körre nézve, mely őt mint embert, — a szó legnemesebb értelmében — ismerte, s elvesztette; noha a lesújtó hír hitrokonaink között ekként már elterjedhetett: mindamellett fölöslegesnek nem tartom, mielőtt örökre távoznánk e nagy halottól, a következővel a nyilvánosság elé lépni, sőt szent kötelességem ezt tenni, minthogy eme sorok a drága elhunyt végtiszteletének szentelvék.

E hó 15-én miot a felejtethetlen boldogult rabbi gyásznapjainak 30-kán, az itteni község imaházában nagyszerű gyászünnepély tartatott a dicső emlékezetű elhunytért, melynél nemcsak az itteni izr. község örege és ifja, nagyja s apraja, mind ünnepélyesen öltözve, melynél nemcsak a szombathelyi rabbinatushoz tartozó községek egytől egyig, hanem Vas megye legtöbb, sőt Zala megyének is néhány községe, küldöttek által megjelentek.

Délutáni 1 órakor az imaház már annyira megtelt, hogy két órakor az ünnepély kezdeteül kitűzött időben, már sok vendégnek az előcsarnokban kellett állnia. Az ily ünnepélyeknél szokásos énekek élénklése után, melynél a szombathelyi fő-és alimnázium izr. tanulósa az itteni izr. karral együtt működött, igen tudós és főtisztelendő Zipszer rohonci főrabbi ur lépett a szószékre, és másfél óráig tartó, a legmélyebb tudományossággal tölt remek gyászbeszédet tartott, mely a halgatóság kedélyét annyira meghatotta, hogy az Isten házába gyülekezett egész nép hangos zokogásra fakadt; ezután főtisztelendő Engelsmann J. zala-egerszegi főrabbi ur egy hasonlóan szellemdús s a célnak teljesen megfelelő gyászbeszéddel dicsőítte az elhunytat, mire ismét énekek zárták be ezen a nagy halottnak végtiszteletére rendezett gyászünnepélyt.

Este az itteni községnek köztiszteletben álló elnöke, Rechnitzer Salamon ur a főtisztelendő rabbi tiszteletére pompás estélyt rendezett, melyhez az egész elnökség, a honorációrók legnagyobb része, a tanoda igazgatója, választmányja és tanítói testülete, a község tisztái kara, és sok idegen vendég volt hivatalos, s mely azért is említést érdemel, minthogy ez alkalommal a főtisztelendő rabbi és Feigelstock Vilmos, Nobel József és Goldschmid Vilmos orvostudor urak által indítványba hozatott, és a jelenvoltaktól köztetszéssel el is fogadtatott, mikép a boldogultak örök emlékéül Szombathely, Rohoncz és Z. Egerszeg községeitől egy Königsberger nevű egylet főtisztelendő Zipszer tudor ur ideiglenes elnöklete alatt, alapítassák, melynek célja az legyen, hogy az évenkénti jövedelem 2 tanulóknak, Königsberger stipendium név alatt gyámolításképen kiadassék.

Vajmi dicséretre méltó intézmény ez, reméljük, hogy Isten mennyei áldását el nem vonandja tőle.

Goldstein Adolf
főlelemi tanító.

Nagy-Becskerek, január 1862.

Tisztelt szerkesztő ur!

Engedje meg ön, hogy becses lapjának olvasóit községé-
tünk főmozzanataival megismertessem.

Községünk 120 családból áll. A közigazgatás derék és erélyes előjárónk Mangold Lipót ur kezében van, kinek sok jó és célszerű újítást köszönhetünk mind az iskolára, mind egyéb községi intézményekre nézve. Imaházunk igen szép, belseje ügyes kéz által festett freskóképekkel van díszítve. Orgonánk is van, de ennek még nem hallottam hangját, — okát ki nem találhatom; de kevésbé is fájjalnám ezt, ha az orgonaszót legalább jól betanított gyermekkar pótolná, énekarunk azonban a lehetőségig rossz.

Háromosztályú fi- és leánytanodánk igen jó karban van. A többi tantárgyak hátránya nélkül a magyar nyelv is illő méltánylásban részesül. Az igazgatóság köztiszteletű jeles főbimbink Oppenheim D. urra van ruházva, ki a tanítókkal együtt az ifjú növendékek szellemi és erkölcsi nevelésén buzgón fáradozik.

Még egy intézetünk van, melylyel nem minden község dicsekedhetik, t. i. kisdudorodánk. Ezen intézet Pollak D. urnak, egy lelkesült iskolabarátnak indítványára létesült. A községi előjáróság, mely ennek az intézetnek fontosságát fölfogta, nem adhatta ügyesebb kézbe annak igazgatóságát, mint Pollak uréba, ki ezen hivatalt, mely sok fáradsággal jár, buzgalommal tölti be.

Végül megjegyzem, mikép városunk keresztény lakosai a legszebb egyetértésben élnek a Mózes vallásuakkal.

Lövy Mór,
főlempi tanító.

B.-Csaba január hó 13-án 1861.

Tisztelt szerkesztő ur!

Alig nyilt meg ujonnan ön lapja, már is felhasználom, hogy bajainkat elpanaszoljam. Községünk a lehető legelhagyottabb állapotban van; iskolánk nincs, és a jelenlegi előjáróságnak szándéka sincs ilyet alapítani; a községi ügyek a legnagyobb rendtelenségben vannak; eddigi előjárónk B. J. ur újévkor leköszönt, és lelépett hivataláról, a nélkül hogy számadását beadta volna, a nélkül, hogy tudhatnók, tisztán kezelte-e a község vagyonát? s mi volna ennek oka más, mint az, hogy az értelme-
sebb egyéneket kizárják az ügyvezetésből és leggyakrabban olyanok ülnek az előjárói polcon, kik nevüket sem tudják aláírni.

S.

A francia kultuszminiszter körlevele a kerületi főnökökhöz.

Páris 1861 December 1-én.

Főnök úr! Sajnálattal vettem már több ízben észre, hogy sok papi szerzet a kiskorú gyermekeknek intézetükbei fölvetelét illető törvényes határozatokat, vagy nem ismeri, vagy megveti. Úgy tetszik, azt hiszik, hogy felelősségük céluk vallásos volta, vagy az egyházi főnökök helybenhagyása által elegendőleg van fedve, és így nem veszik eléggé tekintetbe a családok érzetét és tekintélyét. Csak minap történt, hogy az itélőszékek sorompói előtt szerzetigazgatók, vagy alamiznaszedők azt merték állítani, hogy a megtérítés követelményeinek fontosabbaknak kell lenniök, a polgári törvények tekintetbe vételénél. Eké-
ként, ha kiskorú gyermekek az itélőtehetség azon fokát elérték, hogy képesek szüleik hitét odahagyni, és a katolika vallásra áttérni, lelkesmereti kötelesség lenne azokat ez ösvényen bátorítani, ha ez az atyai hatalom alatt álló gyermekek elidegenítésére vezetne is. Ha ezen tan, Francia hon minden elismert és eltűrt hitfelekez-
zetének tagjaitól hasonló buzgalommal támogatnának, úgy az a legsajnosabb zavarok forrásává válnék. Törvényhozásunk is, mely korunk eszméinek és elveinek bölcs és hű kifejezése, a család jogait souverain alapon állapította meg, s akarja, hogy azok az egész földön tiszteltessenek. Senkit sem ruház föl, akár egyházi, akár világi személy legyen az, azon joggal, hogy vallásából azt következtethetné, miszerént gyermeket szüleinek fölügyelete és gondviselése alól elvonhat, és szigorúan bünteti meg a kiskorúak elcsábításának eszközlőit és bűntársait, bármily ment-
séget vagy igényt hozzon is föl a vallásos propáganda. Ez okból felkérem főnök urat, szíveskedjék az ön departementjában létező papi szerzeteket arról értesíteni, hogy kiskorú gyermeket, szüleinek vagy gyámjainak határozott beleegyezése nélkül, intézetükbe felvenniök nem szabad. Minden ily törvényellenes cselekedet vagy birói üldözést, vagy a szerzet törvényszert elismer-

tetésének megszüntetését, vagy a még meg nem erősített szerzet azonnali feloszlását fogná maga után vonni. Szerettem volna ezen utalás formulázását, és a nagy előnyök, és nevezetes szolgálatok mellett nyilvánuló visszaélésekre való figyelmeztetést kikerülni, de tények mertültek fel, melyek az államot kötelességének teljesítésére, és a buzgóság tulzásainak meggátolására készítik, melyek ép oly kártékonyak az egélyre, mint fenyegetők a családi jogokra és biztonságra nézve. Különbem meg vagyok győződve, hogy a szent ügyek tiszteletben tartását semmi sem biztosíthatja inkább, mint az ország törvényeinek tisztelése. Szíveskedjék e körlevél kézhezvételét, és keresztülvitelének érdekében teendett lépéseit velem tudatni. Fogadja stb.

Rouland.

A württembergi egyenjogusítási törvény szövege.

Törvény, az állampolgári jognak a vallási minémüségétől való függetlenségének tárgyában.
Vilmos, Isten kegyelméből Württemberg királya.

Titkos tanácsunk meghallgatása után, és hű rendeink beleegyezése mellett, az alkotmányokmány 176-ik §-a végzaradékának értelmében rendeljük, mint következők:

Egyetlen cikk:

Az alkotmányokmány 27. §-a 2-ik pontjának helyébe következő határozmány lép:

„Az állampolgári jogok függetlenek a vallási minémüségétől.“
Az alkotmányokmány 135-ik §-ában ezen szavak: „a három keresztény hitvallások egyikéhez tartoznak, és“ — elesnek.

Beltügyi, ügy egyházi és oktatásügyi miniszteriumaink vannak ezen törvény végrehajtásával megbízva.

Kelt Stuttgartban, 1861-ik évi December 31-én.

Vilmos.

A beltügyi miniszter:

Linden.

A király parancsára:

Az egyházi és oktatásügyi osztály főnöke

Golther.

Maucler.

Vegyes hírek.

= A jogászsegélyző egyesület választmányába beválasztották egy hitrokonunkat is, Deutsch (Décsey) Zsigmond urat. kit olvasóink már e lapokból is ismernek; iparkodjék fiatal barátunk jövődöbéli államférfiainkat meggyőzni arról, hogy a zsidó a zöld asztal mellett is helyén van.

= F. hó 25-én est 6 órakor szépirodalmi felolvasás lesz az „Izraelita-Magyar-Egyesület“ helyiségein. Olvasni fognak Beck Hugo ur „Erdélyi regék“ című munkáját, Klein Adolf ur „Két fivér“ című eredeti költeményét, és Tencer Pál ur „Kölcsöcsey Ferenc életrajzát.“

= A budai népszínházban jövő szerdán, január 19-én kertül színre két francia vígjáték „Nevelő keresztetik.“ és „A nők lovagja“ hitrokonunk T a t a y A d o l f és Spanraft Alajos urak fordítása szerént.

* A lugosi városi tanács elhatározta, miszerént egyik izraelita tanító a városi pénztárból nyercje fizetését.

* Mosonyi levelezőnk értesít, miszerént az ottani iskola számára az eddigi kényelmetlen és meg nem felelő szállás helyett, új tág és célszerűbb helyiséget szerzett a községi előjáróság.

= Benedek táborszernagy ur napi parancsot tett közzé, melyben meghagyja, hogy az izraelita katonák temetkezése ezen-
tul a más vallásbeliekre nézve szokásos gyászkiisérettel történjék. A kórházi főnököknek egyuttal kötelességükké tétetik, hogy a rabbikat és helyetteseiket, kik a beteg izraelita katonák látogatására a kórházban megjelennek, tartozó tisztelettel fogadják, és őket minden egyes előforduló súlyos vagy veszélyes betegségi esetről értesítsék.

Mintán Benedek táborszernagy ur hadseregéhez tartozik a legtöbb magyar ezred, ezen ildomos rendelet legközelebb minket érdekel.

* Gf. Majláth Kálmán urnak munkája a zsidó emáncipáció-ról héber nyelvre fordított.

A nagy tanács az aargaui kanton részéről a zsidók polgári egyenjogusításának tárgyában tett indítványt diszkusszió nélkül elfogadta. (Neuzeit.)

Szerkesztői s kiadói levelezés.

N. A. urnak Mosony. Becses levelét vettük, sajnós, hogy ily rossz hírt hozott.

R. F. urnak Vácon. Tíz előfizető után jár egy tiszteletpéldány. Leveleit szívesen elvárjuk.

K. M. urnak Nagyvárad. Ajánlatát elfogadjuk — szíves öröme.

V. J. urnak Tabon. Egy negyedévig jár még önnek lapunk, — kérjük az előfizetés megújítását. A kért cikkről a jelenlegi szerkesztőségnek nincs tudomása.

B. Székesfehérvárott. Az eszme nem volna rossz, de a nyelvben nagyobb gondosság, a tervezésben és előadásban több költői emelkedettség volna kívánatos. A kézirat visszavehető.

Ifj. Steiner Adolf ur Tápió Bicskén,
Mandelbaum Samu ur Dobozon,
Gilberger Lőrinc ur Nyírben,
Klein József ur Kis-Várdán,
Beck Bernát ur Almáson,

önök előfizetési ideje
f. hó végén eltelik.
Kérünk 5 forint 50 krt
egész évre, vagy 2 ft
50 krt fél évre.

U. M. urnak Hold-Mező-Vásárhelyt. Ön nincs előfizetőink között feljegyezve. A lapot küldjük, de kérjük az előfizetési pénz beküldését.

Izraelita kereskedelmi segédek egyletének Szabadkán, és Weinberger Bernát urnak S. a. Ujhelyben. Negyedéves előfizetést nem nyitunk, kérünk még 1 ft 50 krt fél évre.

Kiadó **Zsengeri Mór.** Felelős szerkesztő Dr. **Rokonstein Lipót.** Főmunkatárs **Mezei Mór.**

H I R D E T É S E K .**Pályázat.**

A pesti izr. kórházban segéd orvos állomására.

A helybeli izraeliták kórházában a segéd orvos állomása 1862-ki Március hó 1-jével üresedésbe jön, és annak betöltésére további két évre ezennel pályázat nyitattik.

A pályázók okleveles orvos tudorok, nőtelenek, harminc évét túl nem haladtak, és a magyar, valamint a német nyelvben tökéletesen jártasak legyenek. — Előny adatik azoknak, kik a seb- és orvosi szakban gyakorlati készültséget, és kórházbéli szolgálatot kimutatni képesek.

Ezen állomással 262 ft 50 kr. évi fizetés, azonkívül szabad szállás, tüzi fa és világítás van összekapcsolva. — Az illetők felszólítatnak a kellő bizonylatokkal ellátott folyamodványaikat legfeljebb 1862-iki Február 15-éig a községi jegyzőhivatalban benyújtani. — Pest 1862-iki január 1-jén.

A pesti izr. hitközség elöljárósága (3—1)
Dr. Hirschler, elnök.

Pályázat.

$\frac{3}{10}$ A nagyváradai magyar-zsidó főelemi tanodában négyszáz o. é. forint évi fizetéssel betöltendő tanítói állomásra a pályázat ezenel azon megjegyzéssel nyitattik meg, hogy a magyar, német és héber tanszakmákat tökéletesen bíró pályázók magyar nyelvben szerkesztett s kellőleg fölszerelt folyamodványaikat „a magyar-zsidó községi elöljárósághoz“ f. é. február hó 15-éig küldjék be. Kelt N.-Váradon január hó 15-én 1862. (3—1)

Hirdetmény.

Bauer Móric és Fanny jótékony alapítványából 1861-ik évre egy szegény özvegynek, vagy egyéb arra méltó szűkölködő személynek vagy családnak, 250 ft o. é. adatik gyámolításkép. Az illető folyamodók felszólítatnak, miszerént folyamodásaikat az e városbani illetékesség, erkölcsiség, és szegénység iránti bizonylatokkal ellátva, legfeljebb 1862-ki Március 20-án a községi jegyzői hivatalban bélyeg nélkül benyujtsák. Pest 1861-ik évi December hóban. (3—1)

A pesti izr. hitközség elöljárósága

Dr. Hirschler, elnök.

Hirdetés.

Néhai Bauer Móricz és Fanny jótékony alapítványukból 1861-dik évre egy pesti szegényállapotú izr. leány kiházásítására 250 ft. o. é. lesz kiosztandó.

Az illető folyamodonők felszólítatnak, hogy folyamodványaikat születésük, jó magaviseletük és szegénységük iránti bizonyítványaikkal támogatva 1862-diki február hó 22-ig a községi irodában, bélyeg nélkül benyujtsák.

A helybeli szegény árva leányok előnnyel bírnak.

Pesten, 1861-ik évi December hóban.

A pesti izr. hitközség elöljárósága

(3—1)

Dr. Hirschler, elnök.

Bátorkodom ezenel hitsorsosaim becses figyelmét

4 osztályu leánytanodámra

tisztelettel felhívni.

A célszerű tanmód és a növendékekkel bánás intézetemben itt a fővárosban — a nélkül, hogy szerénytelen legyek — elismerést nyert.

A t. vidéki közönséget vagyok tehát leginkább bátor figyelmeztetni, midőn közhírré teszem, hogy intézetemben illő ár mellett teljes ellátásra fogadok gyermekeket, és hogy azok gondos ápolására és taníttatására minden erőmet és időmet fordítom.

A mi a tanítást illeti, következő tárgyak oktattatnak jeles tanítók által.

Vallástan és biblia, magyar nyelv, héber olvasás, német nyelv, francia nyelv, magyarok története és világtörténet, természetrajz és természettan, számtan és földrajz.

Megemlítem ezuttal, hogy a hazai nyelvre és történetre különös gondot akarván fordítani, semmi áldozatot sem kiméltem e célra, a főváros egyik legjelesb tanítóját **Tencer Pál** urat az izrael. magyar egylet tanárát megnyerhetni. Midőn tehát még zárólag megemlítem, hogy általam és segédtanítónőim által a kézi munkákra leg nagyobb gond fordítatik, a t. c. közönség bizalmát megnyerni hiszem.

Pollák Karolina,
váci-ut 8. szám.

(2—3.)